

Nathalie Bjerkan Mikkelsen

Hvordan kan barneverntjenesten sikre at slektsfosterhjem er til barnets beste?

How Can the Child Welfare Services Ensure That Kinship Foster Care Is in the Child's Best Interests?

Bacheloroppgave i Barnevern

Veileder: Inge Kvaran

Mai 2021

Nathalie Bjerkan Mikkelsen

Hvordan kan barneverntjenesten sikre at slektsfosterhjem er til barnets beste?

How Can the Child Welfare Services Ensure That Kinship Foster Care Is in the Child's Best Interests?

Bacheloroppgave i Barnevern
Veileder: Inge Kvaran
Mai 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialt arbeid



Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Tema for oppgaven er slektsfosterhjem med følgende problemstilling «Hvordan kan barneverntjenesten sikre at slektsfosterhjem er til barnets beste?». For å belyse dette har oppgaven tatt utgangspunkt i et litteraturstudium, og eksisterende lovverk, retningslinjer og empiri på dette området er blitt diskutert i lys av Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell. Dagens holdninger og verdier i barnevernet er at slektsfosterhjem er det beste alternativet når barnet ikke kan vokse opp hos sine foreldre, og hvordan barneverntjenesten sikrer dette er det klare lovverk og retningslinjer om. Under litteratursøket ble det likevel hovedsakelig funnet mangler i barneverntjenestens sikring av barnets beste ved slektsfosterhjem og dette ble førende for vinklingen av oppgaven. For at barneverntjenesten skal kunne sikre barnets beste ved slektsplasseringer er det nødvendig med kunnskap om utfordringsområder knyttet til slektsfosterhjem og barneverntjenestens forvaltning av sine oppgaver. Hovedfunnene er at barneverntjenesten kan sikre at slektsfosterhjem er til barnets beste gjennom helhetlige godkjenningsprosesser og godt samarbeid med slektsfosterforeldrene, og at dette forutsetter at saksbehandlere har arbeidsvilkår å jobbe ut fra som ivaretar dette målet etter lovverk og anbefalinger.

Summary

The subject of this thesis is kinship foster care with the following issue “How can the child welfare services ensure that kinship foster care is in the child’s best interests?”. A literature search has been the leading procedure to best answer this subject, and existing laws, guidelines and empirical finds has been discussed in light of Bronfenbrenner’s ecological systems theory. Today’s beliefs and values in the child welfare services is that kinship foster care is the best alternative when children cannot grow up with their parents, and there are clear laws and guidelines on how the child welfare services can ensure this. During the literature search there were still mainly found missing ensuring of the child’s best interests when placed in kinship foster care, this was leading for my angling on, and standpoint of, this thesis. It is necessary with knowledge of the challenging areas of kinship foster care and how the child welfare services manage their tasks to highlight how child welfare services can ensure the child’s best interests in kinship foster care. The main finds in this thesis is that the child welfare services can ensure the child’s best interests in kinship foster care through comprehensive survey and approval process of the kinship foster carers and good teamwork with the kinship foster carers, and this is conditional of social workers having working conditions that are securing achievement of their legally binding tasks.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	1
SUMMARY	1
1.0 INNLEDNING	3
1.1 VALG AV TEMA OG PROBLEMSTILLING	3
1.2 AVGRENSING OG BEGREPSAVKLARING	4
1.3 SOSIALFAGLIG RELEVANS	5
1.4 TEORI.....	5
1.4.1 Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell.....	5
1.4.2 Alternative teorier	6
1.5 OPPGAVENS DISPOSISJON	7
2.0 LITTERATUR	8
2.1 SAKSGANG VED OMSORGSOVERTAKELSE.....	8
2.1.1 Omsorgsovertakelse	8
2.1.2 Hensynet til barnets beste.....	9
2.2 BAKGRUNN FOR PRIORITERING AV SLEKTSFOSTERHJEM	9
2.2.1 Fordeler ved slektsfosterhjem.....	10
2.2.2 Utfordringer ved slektsfosterhjem	10
2.3 GODKJENNINGSPROSESSEN	11
2.3.1 Kartleggingsområder og forberedelse.....	11
2.3.2 Grunnlag for godkjenning	12
2.3.3 Etter godkjenning	13
2.4 OPPFØLGING	13
2.4.1 Barneverntjenestens oppfølgingsansvar.....	14
2.4.2 Fosterforeldrenes plikt	14
3.0 DRØFTING	15
3.1 KARTLEGGINGSOMRÅDER AV SÆRLIG BETYDNING	15
3.1.4 Pliktfølelsen.....	16
3.1.1 Relasjoner	17
3.1.2 Evne til å beskytte barnet	17
3.1.3 Sosioøkonomisk status.....	18
3.2 GODKJENNINGSPROSESSEN I PRAKSIS	19
3.2.1 Fosterhjems kommunen godkjenner fosterhjemmet.....	19
3.2.2 Press fra ulike hold.....	20
3.2.3 Sjekkliste og kartleggingsverktøy.....	20
3.3 INFORMASJON OG FORBEREDELSE I PRAKSIS	21
3.3.1 Taushetsplikt.....	21
3.3.2 Vansker med å komme i posisjon til barnet.....	22
3.3.3 Deltakelse i grunnleggende opplæring.....	22
3.4 OPPFØLGING I PRAKSIS.....	23
3.4.1 Saksbehandleres tilnæringsmåte	23
3.4.2 Ressurser og tid.....	24
3.5 FORUTSETNINGER FOR GOD OPPFØLGING	25
3.5.1 Faglig kompetanse	25
3.5.2 Fast saksbehandler.....	25
3.5.3 Utvikle god relasjon	26
3.5.4 Hjelpemidler og kvalitetssikring.....	27
ANDRE INTERESSANTE TANKER	27
4.0 AVSLUTNING	28
REFERANSELISTE	30

1.0 Innledning

De siste årene er det blitt økt fokus på slektsfosterhjem på bakgrunn av forskning på feltet og styrking av det biologiske prinsipp. Dette har skapt en holdning og verdi om at slektsfosterhjem er det beste alternativet når barnet ikke kan bo hjemme hos sine foreldre. Dette gjenspeiles i lovverket da det kom en ny barnevernlov i 2018 som sier at barneverntjenesten alltid skal vurdere om det er noen i barnets slekt eller nære nettverk som kan være fosterhjem for barnet (Barnevernloven, 1992, § 4-22 tredje ledd). Dette tilsier at vi kan se en økning i bruk av slektsfosterhjem selv om statistikken ikke viser store forskjeller per dags dato. Slektsfosterhjem er i bunn og grunn ikke et nytt fenomen da barn i flere tiår er blitt plassert av foreldrene gjennom private avtaler, men barneverntjenestens rolle og ansvar i dette er nytt. Slektsfosterhjem krever noe annet av saksbehandlere når det gjelder rekruttering, kartlegging, godkjenning, oppfølging og samarbeid grunnet deres unike ståsted i relasjon med barnet og biologiske foreldre. Barneverntjenestens sikring av barnets beste ved slektsplasseringer vil være kompleks, og det er behov for økt kunnskap og kompetanse på dette feltet.

1.1 Valg av tema og problemstilling

Under praksisperioden i barneverntjenesten deltok jeg på flere oppfølgingsbesøk i slektsfosterhjem, og jeg var vitne til både stabilitet i slektsfosterhjem og brudd i slektsfosterhjem. Det var slik jeg fikk åpnet øynene for slektsfosterhjem og kompleksiteten i arbeidet med slektsfosterhjem. Det startet en tankeprosess over hvilke faktorer som gjør at slektsfosterhjem er til barnets beste, og barneverntjenestens rolle og ansvar for sikring av barnets beste ved slektsplasseringer.

Valg av tema og problemstilling er gjort med bakgrunn i ovennevnte praksiserfaringer og ønske om økt kunnskap om slektsfosterhjem for fremtidig yrkesutøvelse. Basert på den nye barnevernloven om barneverntjenestens plikt til å undersøke om noen i barnets slekt eller nettverk kan være fosterhjem må man som ferdigutdannet barnevernspedagog i barneverntjenesten kunne vurdere hvilke fosterhjems plasseringer som er til barnets beste, vite spesielt hva slektsfosterhjem krever, samt kunne gi fosterhjemmet tilpasset oppfølging ut ifra dets særegenhet.

Med bakgrunn i dette ønsker jeg å belyse problemstillingen:

«Hvordan kan barneverntjenesten sikre at slektsfosterhjem er til barnets beste?»

1.2 Avgrensing og begrepsavklaring

Slektsfosterhjem i denne oppgaven begrenses til formelle slektsfosterhjem der barneverntjenesten har overtatt omsorgen for barnet og godkjent fosterforeldre som skal ha ansvar for den daglige omsorgen av barnet. Slektsfosterhjem betyr at barnet bor i fosterhjem hos personer som barnet er i slekt med, og dermed biologisk eller juridisk bånd til. I slektsfosterhjem vil relasjonen ofte være etablert før plasseringstidspunktet.

Barnets beste må ses i sammenheng med det individuelle barnet. Det som er til det beste for ett barn er ikke nødvendigvis det beste for et annet barn. Barnets egenart må tas i betraktning når man vurderer barnets beste. Det er likevel noen generelle føringer for dette, blant annet at barn skal ha en trygg og stabil oppvekst.

I oppgaven vil fosterbarnet bli omtalt som barnet. Dette for å unngå mulig stigmatisering og marginalisering knyttet til det å være fosterbarn. Med bakgrunn i manglende ordforråd vil slektsfosterforeldre bli omtalt som slektsfosterforeldre eller fosterforeldre. Nøytrale eller andre fosterhjem er fosterhjem der barnet ikke hadde noen relasjon eller bånd til fosterforeldrene før plassering.

I tråd med barnevernloven (1992, § 1-3) anses barn som personer fra 0-18 år, og oppgaven vil ikke omfatte ungdommer som har fosterhjemstiltak som en del av ettervernet.

Med bakgrunn i tid og oppgavens omfang har avgrensinger vært nødvendig, dette til tross for at det påvirker helhetsperspektivet rundt barnet og sikringen av barnets beste. Grunnen til dette er at hovedfokus skal være barneverntjenestens direkte arbeid med fosterforeldrene og sikring av barnets beste i ulike faser av fosterhjemsarbeidet. Områder oppgaven ikke vil fokusere på er det psykologiske perspektivet på slektsfosterhjem, tiltak anvendt i fosterhjem, kjønnsforskjeller i barnevernets praksis, fosterhjems plassering av søsken, forskjeller mellom kommuner, tverrprofesjonelt samarbeid, barnevernets direkte arbeid med barnet, økonomiske rammebetingelser, PRIDE slekt og nettverk og sammenligning av slektsfosterhjem med nøytrale fosterhjem.

1.3 Sosialfaglig relevans

Tema og problemstilling er relevant med bakgrunn i økt fokus på slektsfosterhjem og at barneverntjenesten har plikt til å undersøke om noen i barnets slekt eller nettverk kan være fosterhjem ved omsorgsovertakelse, lovfestet 1. juli 2018 (Barnevernloven, 1992, § 4-22 tredje ledd). Ved utgangen av 2019 var rundt 30 % av barn i fosterhjem plassert hos slekt eller nære nettverk, og antallet barn som bor i slektsfosterhjem har vært økende de siste fem årene (Bufdir, 2020). Det er grunn til å anta at prosentandelen plassert i slektsfosterhjem vil bli økende med årene. Det etterlyses økt kompetanse blant barnevernsarbeidere i slektsfosterhjemsarbeid (Sundt, 2012, s. 44). En forsvarlig praksis og god yrkesetikk forutsetter at barnevernspedagogen har opparbeidet seg kunnskap og kompetanse som omtalt i Forskrift om nasjonal retningslinje for barnevernspedagogutdanning (2019). Som ferdigutdannet barnevernspedagog i barneverntjenesten må man kunne vurdere slektsfosterhjem som et alternativ ved omsorgsovertakelse, og dette innebærer mellommenneskelig kompetanse og ulike kunnskaper om hva som er særegent for slike fosterhjem for å sikre barnets beste. Dermed anser jeg det som sosialfaglig relevant å sette ytterligere søkelys på slektsfosterhjem.

1.4 Teori

1.4.1 Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell

Barnet blir direkte og indirekte påvirket av mange forhold, herunder blant annet foreldrenes omsorgskompetanse, familiens sosioøkonomiske status og nærmiljøet. Utviklingsøkologi er læren om hvordan mennesker utvikles og sosialiseres i samspill med miljøet. Barnet påvirkes og sosialiseres av erfaringer og hendelser på mikronivå, mesonivå, eksonivå og makronivå (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 121). Ved bruk av Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell kan man se barnets situasjon i et helhetsperspektiv da alle de ulike arenaene i barnets liv er i samspill med hverandre. Man kan bruke modellen for å rette søkelys på forhold rundt barnet for å se hvordan dette påvirker barnets utvikling, og ut fra dette jobbe for hensiktsmessig utvikling.

Mikronivået omhandler hvordan barnet påvirkes gjennom direkte samspill med foreldre, andre familiemedlemmer og jevnaldrende barn i nærmiljøet på ulike arenaer, herunder skole og barnehage. På mikronivå kan barnet delta eller observere andre i aktiviteter, i samspill kjenne på følelser og prøve forskjellige roller. På mikronivå utfolder familielivet seg gjennom

samspill, grensesetting og sosial læring (Bunkholdt & Kvaran, 2015, ss. 121-122; Bronfenbrenner, 1979, s. 22).

Mesonivået omhandler samspillet mellom sosialiseringsskildene på mikronivået, som for eksempel besteforeldre og foreldre. God utvikling på dette nivået forutsetter at barnet har opplevd utviklingsfremmende samspill på mikronivå (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 122). Forbindelseslinjene mellom systemene er viktig for barnets utvikling. Mikrosystemene bør kjenne og støtte hverandre, og ha relativt like normer og verdier (Fyrand, 2016, s. 41; Bronfenbrenner, 1979, s. 25).

Eksonivået innebærer hendelser og situasjoner som foregår på arenaer der barnet ikke er aktiv deltaker, men som likevel påvirker barnet. Dette kan være områder som økonomi, jobb og foreldrenes eget nettverk (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 122; Bronfenbrenner, 1979, s. 25).

Makronivået innebærer verdier, ideologier og tradisjoner i samfunnet, samt i den kulturen familien er en del av. Dette påvirker oppdragsform, prioriteringer og hvilke verdier som videreføres til barna, for eksempel religion eller politisk ståsted (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 122). Makronivået gjennomsyrrer alle de forgående nivåene og er grunnlaget for vår samhandling, kultur og omgivelser, dermed er makronivået igjen en del av oss og vår personlighet (Fyrand, 2016, s. 42; Bronfenbrenner, 1979, s. 26).

1.4.2 Alternative teorier

I tillegg til Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell hadde det vært interessant å dra inn teori om salutogenese. En annen interessant teoretisk vinkling hadde vært Bourdieus teori om kapital sett i lys av familie og slektsfosterhjem, og Janet Finch sin teori om støtte og hjelp mellom slektninger. Med tanke på samarbeidsfokuset hadde det også vært interessant å se oppgaven i lys av Honneths anerkjennelsesteori, trekomponentmodellen vedrørende holdninger og kommunikasjonsteori. Med bakgrunn i tid og oppgavens omfang vil det ikke bli belyst i denne oppgaven.

1.5 Oppgavens disposisjon

Kapittel 1 består av innledning med bakgrunn for oppgaven og teori som oppgaven bygger på. I kapittel 2 vil litteratur bli gjort rede for. Litteraturen er hovedsakelig bestående av lovverk, retningslinjer og noe empiri når det gjelder slektsfosterhjem og barneverntjenestens ansvarsområde fra omsorgsovertakelse frem til oppfølging i slektsfosterhjem. I oppgavens kapittel 3 vil lovverket, retningslinjene og empirien drøftes opp mot ytterligere empiri for å se hvor barneverntjenesten svikter i slektsfosterhjemsarbeidet fra kartlegging til oppfølging, og hvordan barneverntjenesten kan sikre barnets beste gjennom fokus på disse utfordringsområder. I kapittel 4 vil oppgaven oppsummeres og hovedfunn presenteres.

2.0 Litteratur

Med bakgrunn i problemstillingen og at veien mot en fosterhjems plassering er komplisert vil oppgaven starte med en gjennomgang av saksgangen ved omsorgsovertakelse og fosterhjems plassering. Deretter vil en redegjørelse av bakgrunnen for prioritering av fosterhjems plassering i slekt finne sted, samt en redegjørelse av utfordringer knyttet til slektsfosterhjem. Deretter skal kartleggingsområder og godkjenningprosessen av slektsfosterhjem belyses for å se hvordan barneverntjenesten etter lovverket sikrer barnets beste ved valg av fosterhjem. Til slutt skal oppfølgingsansvaret belyses og betingelsene i fosterhjemsavtalen, samt barneverntjenesten og fosterforeldrenes ansvar på bakgrunn av dette.

2.1 Saksgang ved omsorgsovertakelse

Saksgangen ved omsorgsovertakelse forenkles da problemstillingen tilsier at prosessen ikke er aktuell før etter Fylkesnemnda har gitt omsorgen over til barneverntjenesten. Saksgangen ved en omsorgsovertakelse ville forløpt slik som nevnt under.

- 1) Barneverntjenesten mottar bekymringsmelding, og vurderer om det er grunnlag for å åpne undersøkelse, jf. barnevernloven (1992, § 4-2).
- 2) Barneverntjenesten åpner undersøkelse etter barnevernloven (1992, § 4-3) og frister fastsatt i barnevernloven (1992, § 6-9).
- 3) Undersøkelsen har fire mulige utfall
 - i) Henleggelse.
 - ii) Hjelpetiltak.
 - iii) Henleggelse med bekymring.
 - iv) Omsorgsovertakelse eller tvangsvedtak.

2.1.1 Omsorgsovertakelse

Det biologiske prinsipp har lenge blitt sterkt vektlagt i barnevernsarbeid. Det biologiske prinsipp går ut på at barn i utgangspunktet skal vokse opp hos sine foreldre (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 30), men når barneverntjenesten vurderer at barnets foreldre ikke er i stand til å ta hensyn til barnets beste med tanke på utvikling og trygge levekår kan barneverntjenesten vurdere at en omsorgsovertakelse er nødvendig, jf. barnevernloven (1992,

§ 4-12). Grunnlaget for omsorgsovertakelse er i samsvar med grunnlaget for å atskille barn og foreldre i Barnekonvensjonen (2003, art. 9 punkt 1) som ble inkorporert i norsk lov i 2003.

Når barneverntjenesten har vurdert at omsorgsovertakelse er nødvendig skal det fremlegges sak for Fylkesnemnda. Etter Fylkesnemnda har truffet vedtak om omsorgsovertakelse skal nemnda ta stilling til omfanget av samvær mellom foreldre og barn etter biologiske prinsipp og barnets beste, jf. barnevernloven (1992, § 4-19). Barneverntjenesten skal da med bistand fra Barne-, ungdoms og familieetaten finne et egnet fosterhjem for barnet.

Ved omsorgsovertakelsen skal barneverntjenesten vedta en omsorgsplan for barnet som skal være ferdigstilt innen to år etter barnevernloven (1992, § 4-15 tredje ledd). Omsorgsplanen inneholder barneverntjenestens plan for barnets fremtid vedrørende bosted, kontakt med familie og særlige behov som må følges opp (Fosterhjemsavtalen, 2010, ss. 6-7).

2.1.2 Hensynet til barnets beste

Hensynet til barnets beste er grunnprinsippet i barnevernsarbeid. Dersom barneverntjenesten skal vurdere og iverksette tiltak skal det være i tråd med hensynet til barnets beste som omtalt i barnevernloven (1992) som følger: «Ved anvendelse av bestemmelsene i dette kapitlet skal det legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til beste for barnet. Herunder skal det legges vekt på å gi barnet stabil og god voksenkontakt og kontinuitet i omsorgen» (barnevernloven, 1992, § 4-1). Grunnloven (1814) § 104 andre ledd og barnekonvensjonen (2003) art. 3 første ledd om hensynet til barnets beste lyder tilsvarende.

2.2 Bakgrunn for prioritering av slektsfosterhjem

Fosterhjem defineres som private hjem som tar imot barn til oppfostring på grunnlag av barneverntjenestens beslutning om omsorgsovertakelse (barnevernloven, 1992, § 4-22 første ledd punkt a; fosterhjemsforskriften, 2003, § 1 første ledd punkt a).

Etter 1. juli 2018 trådte loven i kraft om at barneverntjenesten alltid skal vurdere om det er noen i barnets familie som kan være fosterhjem. Loven lyder som følger:

«Barneverntjenesten skal alltid vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem. Barneverntjenesten skal ved slike vurderinger legge til rette for bruk av verktøy og metoder for nettverksinvolvering, dersom det er hensiktsmessig»

(barnevernloven, 1992, § 4-22 tredje ledd). Denne plikten er også nedfelt i fosterhjemsforskriften (2003, § 4).

Vurderingsplikten innebærer at barneverntjenesten alltid skal kartlegge muligheten for at noen i barnets nære slekt eller nettverk kan være mulige fosterhjem, også uten familiens og nettverkets eget initiativ (Barne- og familiedepartementet, 2017, s. 81).

2.2.1 Fordeler ved slektsfosterhjem

Når barnet ikke kan vokse opp hos sine foreldre, og har behov for et annet hjem kan opprettholdelse av det biologiske prinsipp knyttes til plassering i slekt. Det er generell enighet om at slektsfosterhjem er det beste alternativet når barnet ikke kan bo hjemme hos foreldrene sine. På denne måten vil barnet opprettholde sine biologiske bånd og ha tilsvarende lik tilhørighet som ved oppvekst hos biologiske foreldre (NOU 2012: 5, s. 93). Dokumenterte fordeler ved slektsfosterhjem er positiv utvikling knyttet til atferd og psykisk helse, økt stabilitet og kontinuitet i barnets liv, trygghet, tilhørighet og normalitet i en livsomveltende situasjon og opprettholdelse av relasjoner (Andersen & Fallesen, 2015, s. 68; Farmer, 2009, s. 25; Holtan, Thørnblad & Skoglund, 2020, s. 58; Mehlbye, 2005, s. 14; O'Brien, 2012, s. 130; Tonheim, Iversen & Grønn-Jensen, 2021, s. 32). I tillegg til det ovennevnte vil en slektsplassering i mange saker gjøre at barnet kan bli boende i sitt nærmiljø som er et gode i seg selv og bidrar til stabilitet og normalitet (Mehlbye, 2005, s. 14; Thørnblad & Holtan, 2011, s. 59). Flere barn i slektsfosterhjem kan bekrefte det ovennevnte gjennom ulike studier ved at de anser seg selv som vanlige barn i en vanlig familie (Holtan, Thørnblad & Skoglund, 2020, s. 89; Thørnblad & Holtan, 2011, s. 58; Tonheim et al., 2021, s. 32). Denne positive opplevelsen er imidlertid avhengig av alder, tilknytning til biologiske foreldre og barneverntjenestens rolle i barnets oppvekst (Thørnblad & Holtan, 2011, ss. 59-60).

2.2.2 utfordringer ved slektsfosterhjem

Samtidig har slektsfosterhjem særegne utfordringer som må følges bedre opp av barneverntjenesten. Dette understrekes i Tonheim et al., (2021) sin studie (s. 33). Konfliktfylte relasjoner er den største utfordringen ved slektsfosterhjem. Ved slektsplasseringer må man medberegne at fosterforeldrene vil være påvirket av endrede og komplekse familierelasjoner (Haaland, 2014, s. 9), og slektsfosterhjemmet kan bli preget av dobbeltroller, rollekonflikter, lojalitetskonflikter, sjalusi og familiekonflikter.

En annen utfordring ved slektsfosterhjem kan være sosioøkonomisk status.

Slektsfosterforeldre som gruppe er oftere dårligere stilt enn andre fosterforeldre når det gjelder økonomi, utdanning og helse, i tillegg til at de ofte er enslige (Bufdir, 2016; Farmer, 2009, s. 335; Holtan et al., 2020, s. 107; Sundt, 2012, ss. 34-35). Gevinstene ved slektsfosterhjem kan også være på bekostning av fosterforeldrene med tanke på egen familie, sosioøkonomisk status og helse (Andersen & Fallesen, 2015, s. 68; Farmer, 2009, s. 25; Mehlbye, 2005, ss. 55-56).

2.3 Godkjenningsprosessen

Før barneverntjenesten undersøker og godkjenner et aktuelt fosterhjem må de berørte partene, barnet og foreldrene, gis anledning til å delta i saksbehandlingen og fremføre sine synspunkter etter barnekonvensjonen (2003, art. 9 punkt 2) og fosterhjemsforskriften (2003, § 4 fjerde og femte ledd). Dette er i tråd med barneverntjenestens plikt til å samarbeide med barn og foreldre etter barnevernloven (1992, § 1-7) trådt i kraft 1.juli 2018. Barnets rett til medvirkning skal sikres etter Grunnloven (1814, § 104 første ledd), barnekonvensjonen (2003, art. 12), barnelova (1981, § 31 andre ledd) og barnevernloven (1992, §§ 1-3 og 6-3). En forutsetning for å kunne få frem barns og foreldres genuine synspunkt er god informasjon og forberedelse på hva fosterhjem innebærer.

Dersom det fremkommer at noen i barnets slekt er aktuelle som fosterforeldre enten gjennom nettverksmøter, på initiativ av de aktuelle fosterforeldrene eller samtaler med barn og foreldre må barneverntjenesten først undersøke om alle de aktuelle partene er åpne for dette for så å starte godkjenning av fosterhjemmet.

2.3.1 Kartleggingsområder og forberedelse

For å kunne vurdere og sikre at slektsfosterhjem er til barnets beste er det nødvendig å kartlegge ulike områder vedrørende barnet, familien, fosterforeldrene og nærmiljøet.

Ved valg av fosterhjem skal man ta hensyn til barnets egenart, omsorgsbehov og behov for opplæring i stabilt miljø. Kontinuitet i barnets oppdragelse og barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn skal vektlegges ved valg av fosterhjem. Hvor lenge plasseringen vil vare skal tas hensyn til og samvær og kontakt med foreldrene skal tas hensyn

til der det er mulig. Dette er nedfelt i barnevernloven (1992, § 4-15 første ledd). Disse områdene bør kartlegges av barneverntjenesten i samtaler med barnet eller andre som kjenner barnet godt (Barne- og familiedepartementet, 2016, s. 65).

I samsvar med dette må man velge fosterforeldre som har evne til å gi barnet et trygt og godt hjem og evne til å løse oppfostringsoppgavene ut fra oppholdets varighet (barnevernloven, 1992, § 4-22 andre ledd). I tillegg til dette må fosterforeldrene ha tid og overskudd, stabil livssituasjon, alminnelig god helse, gode samarbeidsevner, økonomi, bolig og et sosialt nettverk som gir barn mulighet til livsutfoldelse i samsvar med fosterhjemsforskriften (2003, § 3 første ledd). God vandel og framlagt politiattest er også et krav til fosterforeldrene etter fosterhjemsforskriften (2003, § 3 andre ledd).

Både barnet, slektsfosterforeldrene og de biologiske foreldrene skal være godt informert og forberedt på hva slektsfosterhjem innebærer og hvilke konsekvenser det kan få at barnet flytter i et slektsfosterhjem. I tillegg kan det være nødvendig at den øvrige familien blir inkludert i forberedelsen og informasjonen for å unngå konflikter og misforståelser innad i slekten. Nettverksmøter kan være et godt virkemiddel for dette (Barne- og familieetaten, 2016, s. 6; Bufdir, 2016). I tillegg kan god forberedelse innebære å starte en refleksjonsprosess hos den som ønsker å bli fosterforelder basert på alder, livssituasjon og rolleendringer (Barne- og familieetaten, 2016, s. 5).

2.3.2 Grunnlag for godkjenning

Fosterhjems kommunen har ansvar for å godkjenne fosterhjem per dags dato etter barnevernloven (1992, § 4-22) og fosterhjemsforskriften (2003, § 5 andre ledd). Når både barnet, de biologiske foreldrene og de potensielle fosterforeldrene uttrykker et ønske om en slektsplassering, eller om slektsplasseringen uten tvil er til barnets beste, skal slektsfosterhjemmet godkjennes på bakgrunn av barnets behov, fosterforeldrenes kapasitet og egnethet, biologiske foreldre, relasjonen mellom de ulike partene og de generelle kravene i forskrift om fosterhjem (2003), samt faglig kunnskap om slektsfosterhjem. Man må veie det enkelte barnets behov opp mot fosterforeldrenes egenskaper og hva fosterhjemmet kan tilby (BFD, 2017, s. 81; BFD, 2016, s. 63; Falch-Eriksen, 2018, s. 32; fosterhjemsforskriften, 2003, § 5 tredje ledd). Sikring av barnets beste ved valg av fosterhjem er barneverntjenestens ansvar.

2.3.3 Etter godkjenning

Etter godkjenning av fosterhjemmet skal barneverntjenesten sørge for at fosterforeldrene får den nødvendige opplæringen og veiledningen ut fra barnets behov (Fosterhjemsavtalen, 2010, s. 7). Bufetat har ansvaret for å gi fosterhjemmet nødvendig opplæring og generell veiledning etter fosterhjemsforskriften (2003, § 2 andre ledd). Slektsfosterforeldre får ofte tilbud om PRIDE slekt og nettverk som arrangeres i regi av Bufdir. Kurset går over 20 timer fordelt på enkeltsamlinger og helgesamlinger. Det er åtte økter i kurset som skal forberede fosterforeldrene. Kurset skal gi kunnskap og forståelse om årsaken til at barnet måtte flytte fra foreldrene og hvilke omsorgsbehov barnet dermed ofte har. I tillegg skal kurset bidra til forståelse for samarbeid med barneverntjenesten og barnets familie, og gi kunnskap om regelverk og fosterhjemsarbeid (Bufdir, 2017b).

2.4 Oppfølging

Barneverntjenestens oppfølgingsansvar i fosterhjemmet trer i kraft fra plasseringstidspunktet. Ved plasseringstidspunktet skal barneverntjenesten i omsorgskommunen og fosterforeldrene inngå skriftlig avtale om barneverntjenestens og fosterforeldrenes forpliktelser, avtalen skal evalueres minst en gang i året etter fosterhjemsforskriften (2003, § 6 første ledd). Denne avtalen kalles fosterhjemsavtalen utarbeidet av Barne- og familiedepartementet.

Når barneverntjenesten overtar omsorgen for et barn har barneverntjenesten ansvar for at det føres tilsyn med barnet i fosterhjemmet gjennom hele plasseringsforløpet. Dette for å sørge for at barnet får forsvarlig omsorg og at de forutsetninger som ble lagt til grunn for plasseringen, herunder omsorgsplanen, blir fulgt opp (barnevernloven, 1992, § 4-22 sjette ledd; fosterhjemsforskriften, 2003, § 7 første ledd). Barneverntjenesten skal besøke fosterhjemmet så ofte som nødvendig og minimum fire ganger i året. Under vedvarende gode forhold i fosterhjemmet over to år kan besøkene minimeres til to ganger i året som nedfelt i fosterhjemsforskriften (2003, § 7 tredje ledd) og fosterhjemsavtalen (2010, s. 7). I tillegg skal det føres tilsyn etter barnevernloven (1992, § 4-22 femte ledd) og fosterhjemsforskriften (2003, §§ 8 og 9).

2.4.1 Barneverntjenestens oppfølgingsansvar

I barnevernloven (1992, § 4-16) og fosterhjemsavtalen (2010, ss. 5 og 7) omtales barneverntjenestens oppfølgingsansvar. Barneverntjenesten har ansvar for å følge utviklingen til barnet og foreldrene, og barneverntjenesten skal iverksette nødvendige endringer og tiltak. Samvær skal legges til rette for når dette er til barnets beste, og foreldrene skal få tilbud om veiledning og oppfølging kort tid etter omsorgsovertakelsen. For å oppfylle disse kravene er samtaler med barnet og fosterforeldrene nødvendig.

Fortløpende etter fastsatt omfang av samvær skal barneverntjenesten i samarbeid med fosterforeldrene, foreldrene og eventuelt andre som skal ha samvær, opprette skriftlig samværsavtale som barnet har rett til å uttale seg om. Samværsavtalen skal angi tid, sted og hyppighet for samværet, og evalueres jevnlig med alle partene (Fosterhjemsavtalen, 2010, s. 8).

2.4.2 Fosterforeldrenes plikt

Etter fosterhjemsavtalen (2010, s. 9) har fosterforeldrene ansvar for den daglige omsorgen av barnet på vegne av barneverntjenesten. Dette innebærer oppfølging rundt barnets skole, helse og fritid, ivaretagelse av barnets behov for stabil og trygg voksenkontakt, og at fosterforeldrene dekker barnets personlige, sosiale, emosjonelle og helsemessige behov. Videre skal fosterforeldrene tilrettelegge for at barnet kan utvikle sine evner og anlegg best mulig, motivere barnet til å ta en utdanning og samarbeide med barneverntjenesten for tilrettelegging rundt dette (fosterhjemsavtalen, 2010, s. 9).

Fosterforeldrene er pliktig til å samarbeide med barneverntjenesten ved forhold som angår barnet, ta imot veiledning, tilbud om kurs og opplæring dersom dette er til det beste for barnet og fosterforeldrene, og fosterforeldrene er pliktig å dele informasjon av betydning for barnet (Fosterhjemsavtalen, 2010, s. 10). Barneverntjenesten og fosterforeldrene må sammen kartlegge behovet for veiledning og oppfølging for å finne frem til hvordan det best kan dekkes (BFD, 2016, s. 73). I tillegg har fosterforeldrene plikt til å samarbeide med personer som skal ha samvær med barnet, og instanser og tjenester som skal bistå barnet og fosterforeldrene (fosterhjemsavtalen, 2010, s. 10).

3.0 DRØFTING

Lovverket og litteraturen belyser barneverntjenestens ansvar ved omsorgsovertakelse og fosterhjemsarbeid. Med bakgrunn i litteraturgjennomgangen er slektsfosterhjem et gode, men for å kunne sanke alle gevinster av et slektsfosterhjem er det nødvendig at man som barnevernsarbeider er bevisst slektsfosterhjems unike rolle, ståsted og behov.

Slektsfosterhjem krever noe annet enn nøytrale fosterhjem, både når det gjelder kartlegging, godkjenning, forberedelse, opplæring og oppfølging. For å forstå hvordan barneverntjenesten kan ivareta barnets beste ved en slektsplassering er det hensiktsmessig å starte med en drøfting av godkjenningsprosessen og knytte empiri opp mot lovverk. Slik kan vi se hvilke områder barneverntjenesten bør ha fokus på ved kartleggingen, og hvor barneverntjenesten svikter for at man skal kunne være bevisst ansvaret med sikring om barnets beste. Videre vil vi drøfte informasjonen og forberedelsen fosterforeldrene mottar, hvor dette svikter og hvordan barneverntjenesten kan sikre barnets beste på dette området. Deretter vil oppfølgingen gjøres rede for, og herunder vil barneverntjenestens svikt belyses, og områder som er viktig for å kunne sikre barnets beste ved oppfølging.

3.1 Kartleggingsområder av særlig betydning

I Meld. St. 17 (2015-2016) mener de at «Grundig kartlegging og utredning av barnet er avgjørende for å kunne tilrettelegge for en positiv utvikling» og «Barnevernstjenesten må ha tilstrekkelig kunnskap om og forståelse av barnet for å finne det riktige fosterhjemmet og unngå utilsiktede flyttinger» (BFD, 2016, s. 70). Dette tilsier at en forutsetning for grundig godkjenningsprosess er grundig kartlegging av partene og arenaene som barn, foreldre, barnevern, fosterfamilie og skole før plassering er en forutsetning for å kunne sikre barnets beste og sette inn eventuelle tiltak som vil gjøre plasseringen stabil, forutsigbar og trygg for barnet (Falch-Eriksen, 2018, s. 23). Den tidlige samhandlingen i godkjenningsprosessen påvirker videre opplevelse av samarbeid med barneverntjenesten. Dersom slektsfosterforeldrene opplever godkjenningsprosessen som grundig og respektfull opplever fosterforeldrene å ha støtte av barnevernet videre i samarbeidet (Backe-Hansen, Havik & Grønningseter, 2013, s. 155).

Grundig kartleggingsprosess på barnets mikronivå og mesonivå vil være i tråd med Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell for å oppnå helhetsperspektiv på barnets

situasjon, for deretter å kunne avgjøre hva som er barnets beste og sette inn nødvendig tiltak og bistand. Det er spesielt viktig ved slektsfosterhjem å se den komplekse helheten i barnets liv. Samtidig viser studier at det er nærmest umulig å foreta en grundig kartlegging av barnet i flere saker grunnet hastvedtak, dermed er det mest realistisk å gjennomføre grundig kartlegging kort tid etter plassering (Backe-Hansen et al., 2013, s. 72). Likevel er det noen avgjørende områder å kartlegge før plasseringen sett ut fra empiri.

3.1.4 Pliktfølelsen

En familie operer innen et sett av normer og verdier. Normer skaper orden og forutsigbarhet i vår verden, og skaper forventninger til atferd i bestemte situasjoner (Håkonsen, 2014, s. 189). En norm på makronivå som setter preg på hele vårt samfunn er forpliktelsen overfor familie, som vi sosialiseres inn i gjennom familien. Dette er omtalt av flere som undersøker dette feltet. Pliktfølelse er noe de fleste opplever når det gjelder familie – man tar vare på hverandre og stiller opp ved behov. Dette står fremdeles sterkt i dagens samfunn til tross for trenden med individualisering i den vestlige verden. Selv om pliktfølelsen i bunn og grunn er positivt for styrken på familienettverket, kan det like brått være negativt om den anvendes på en slik måte at det går utover egen livssituasjon, helse og kapasitet eller omsorgen barnet mottar.

Flere slektsfosterforeldre i studier har kjent på denne pliktfølelsen fra ulike hold (Andersen & Fallesen, 2015, ss. 69-70; Backe-Hansen et al., 2013, s. 116; Dimmen og Trædal, 2013, s. 168; Farmer, 2009, s. 339; Holtan et al., 2020, s. 72; Irizarry et al., 2016, s. 206; Tonheim et al., 2021, s. 28). Liten grad av motivasjon for fosterhjems plasseringen og forvaltning av pliktfølelsen overfor barnet kan det ha negativ effekt på barnet (Dimmen & Trædal, 2013, s. 168). Farmer (2010, 2009) fant at en høy grad av forpliktelse til barnet bunn i relasjon og omsorg henger sammen med kvaliteten på og stabiliteten ved fosterhjemmet og fosterforeldrenes utholdenhet – dermed minskes sjansen for utilsiktet flytting (s. 431, s. 340; Rock et al., 2015, s. 194; Tonheim et al., 2021, s. 32). Tematiserte valgmuligheter er også av betydning for om slektsfosterforeldrene står for beslutningen sin og er forpliktet til omsorgsrollen sin (Dimmen & Trædal, 2013, s. 169; Haaland, 2014, s. 5).

Dette belyser at saksbehandlere under godkjenningsprosessen må være bevisst egen forvaltning av denne normen på makronivå, samt være bevisst hvordan slektsfosterforeldre selv kan kjenne på pliktfølelsen på eget makronivå. Saksbehandler bør sørge for at

slektsfosterforeldrene ikke opplever seg som presset til å være fosterhjem for barnet da dette kan gjøre at barnet ikke mottar tilstrekkelig omsorg på mikronivå. Dersom slektsfosterforeldrene samtykker til å bli fosterforeldre for barnet er det viktig at det er ut fra eget ønske og ikke grunnet press fra biologiske foreldre, øvrig familie eller barneverntjenesten.

3.1.1 Relasjoner

Kartlegging av de aktuelle partenes synspunkter på plasseringen, og relasjonen mellom barnet, de aktuelle slektsfosterforeldrene og de biologiske foreldrene er av betydning ved slektsfosterhjem. Dette fordi barnets tilknytning til fosterforeldrene påvirker kvaliteten ved fosterhjems plasseringen, og barnets motivasjon for å bo i slektsfosterhjemmet vil gjøre plasseringen mer stabil for alle parter (Rock, Michelson, Thomson & Day, 2015, s. 196). Dette fordi barnet og omgivelsene påvirkes gjennom gjensidig samspill på mikronivå. I tillegg vil relasjon og kontakt mellom slektsfosterforeldre og biologiske foreldre være av betydning for barnet på mesonivå. En relasjon preget av konflikter vil være negativt for barnets utvikling, dette selv om konflikten ikke berører barnet direkte. Dermed er også kartlegging av eksisterende konflikter og risiko for konflikt viktig da vedvarende konflikt vil være svært belastende for barnet (Barne- og familieetaten, 2016, s. 5; Mehlbye, 2005, s. 38). Barnets relasjon til eventuelle biologiske barn i fosterhjemmet bør også kartlegges da dette kan øke sjansen for brudd (Backe-Hansen et al., 2013, s. 117; Farmer, 2010, s. 431; Rock et al., 2015, s. 195).

3.1.2 Evne til å beskytte barnet

Med bakgrunn i slektsfosterhjems unike posisjon med risiko for indre og ytre konflikter må fosterforeldrene evne å prioritere barnet, beskytte barnet og ivareta barnets behov for trygghet og forutsigbarhet (Falch-Eriksen, 2018, s. 71). Fosterforelderens må videre evne å se barnets behov og gi barnet den oppmerksomheten og kontakten det trenger (Barne- og familiedepartementet, 2004, s. 5). Dette er spesielt viktig da fosterhjemsavtalen begrenser slektsfosterforeldrenes handlingsrom overfor barnets foreldre (Holtan et al., 2020, s. 69). Studier viser at slektsfosterforeldre kan ha vansker med å sette grenser overfor barnets foreldre og dermed legge til rette for mer samvær enn hva som er vurdert til barnets beste (Dimmen & Trædal, 2013, s. 169; Irizarry, Miller & Bowden, 2016, s. 207; Mehlbye, 2005, ss. 54 og 57; Sundt, 2012, s. 36)

Konflikter vil påvirke barnets kvalitet på mesonivå og dermed påvirke barnets utvikling, stabilitet og trygghet. Fosterforeldrenes evne til å skjerme barnet fra dette og prioritere barnets behov vil senke graden av negativ påvirkning sett ut fra barnets mikronivå.

Barneverntjenestens rolle i dette er sentral. Barneverntjenesten kan fungere som en buffer, bidra til å sette grenser og regulere kontakten med biologiske foreldre. Dersom konflikter først oppstår er det viktig at fosterforeldrene og saksbehandler arbeider mot felles mål for å sikre barnets beste, barneverntjenesten bør da bistå slektsfosterforeldrene i å løse konflikten og fokusere på barnet.

3.1.3 Sosioøkonomisk status

I noen tilfeller kan man som saksbehandler vekte noen av kriteriene i fosterhjemsavtalen (2003, § 3) mindre dersom slektsplasseringen utvilsomt vil være til barnets beste. Et eksempel på kriterier som kan vektes mindre er økonomi. Samtidig er det viktig å undersøke om dette området skaper belastning for fosterforeldrene da slektsfosterforeldrenes grad av belastning påvirker kvaliteten ved slektsfosterhjems plasseringen (Farmer, 2010, s. 431). På eksonivå vil varige bekymringer rundt økonomi påvirke hvilken omsorg man yter til barnet, og i verste fall mestrer man ikke lengre omsorgsrollen sett ut fra barnets behov (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 122).

Sundt (2012) sin studie viser at flere slektsfosterforeldre er bekymret for hvordan de skal ta vare på barnet, ofte knyttet til egen alder og helse (s. 34), og flere slektsfosterforeldre uttrykker et ønske om mer hjelp og bistand fra barneverntjenesten og andre hjelpeapparat. Barneverntjenesten bør kartlegge områder som slektsfosterforeldrenes bolig, økonomi, helse og sosialt nettverk før plassering, samt følge opp dette i etterkant for å sette inn tiltak eller annen støtte som kan lette på disse belastningene. Økonomisk godtgjøring, som fosterforeldrene har krav på etter fosterhjemsavtalen (2010, ss. 11-13), eller besøkshjem kan være av betydning for om slektsfosterforeldrene evner å stå i oppdraget og gi barnet nødvendig omsorg. Samtidig kan dette medføre vansker for barnet, være sårt for fosterforeldrene og øke risikoen for konflikter (Holtan et al., 2020, s. 76). Besøkshjem bør prioriteres i barnets nettverk for å opprettholde relasjoner, stabilitet, normalitet og trygghet. Dette vil være positivt for barnet på mikronivå.

Dersom slektsfosterforeldre opplever stress, belastninger eller mangler på sosioøkonomisk plan vil det ha stor betydning for barnets utvikling og i hvilken grad barnet får oppfylt sine behov. Dette er i tråd med Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell og funn i studier og undersøkelser. Dersom saksbehandler og slektsfosterforeldrene kan samarbeide rundt disse utfordringene vil det øke barnets kvalitet på mesonivå og bidra til positiv utvikling på mikronivå ved at slektsfosterforeldrene kan fokusere på sin omsorgsoppgave.

3.2 Godkjenningssprosessen i praksis

Ut ifra kartleggingen må slektsfosterforeldrene hovedsakelig oppfylle kriteriene etter fosterhjemsforskriften (2003, § 3) på lik linje med andre fosterforeldre. Til tross for dette, og at betydningen av god kartlegging under godkjenningssprosessen er belyst, viser flere studier at godkjenningssprosessen av slektsfosterhjem er mindre grundig enn godkjenningssprosessen av ordinære fosterhjem (Backe-Hansen et al., 2013, s. 135; Dimmen & Trædal, 2013, s. 170; Mehlbye, 2005, s. 11; Tonheim et al., 2021, s. 29). Dette kan gjøre at barneverntjenester godtar slektsfosterhjem uten tilstrekkelig grunnlag for å sikre at det er til barnets beste, og slik kan barnet fortsette å leve under marginale omsorgsbetingelser (Farmer, 2009, s. 339; Farmer, 2010, s. 439; Mehlbye, 2005, s. 12; Tonheim et al., 2021, s. 29). I NOU 2012: 5 understrekes det at den biologiske tilhørigheten aldri skal overvurderes slik at kravene til slektsfosterforeldrene blir redusert i forhold til de nøytrale fosterforeldrene, barnets beste skal alltid være hovedprioritet (s. 93). Det kan være ulike grunner til at barneverntjenesten likevel viser svikt på dette området som skal drøftes nærmere.

3.2.1 Fosterhjems kommunen godkjenner fosterhjemmet

En av årsakene til mangelfull godkjenning av fosterhjem kan være at fosterhjems kommunen har ansvar for godkjenningen per dags dato etter barnevernloven (1992, § 4-22 femte ledd) og fosterhjemsforskriften (2003, § 5 andre ledd). Dette har vist seg å være utfordrende da fosterhjems kommunen ikke har samme innblikk i saken som omsorgskommunen. I noen tilfeller har ikke fosterhjems kommunen ønsket å godkjenne fosterhjemmet til tross for at omsorgskommunen anser fosterhjemmet som egnet og til barnets beste (BFD, 2016, s. 62). Stortinget har sluttet seg til forslaget om å overføre godkjenningsansvaret fra fosterhjems kommunen til omsorgskommunen, jf. Innst. 318 S (2015-2016). Fra 01.01.2022 vil fortrinnsvis barneverntjenesten i omsorgskommunen ha ansvaret for å godkjenne fosterhjemmet etter endring i forskrift om fosterhjem (2021, § 5 annet og tredje ledd). Dette

vil være en fordel når det gjelder stabilitet og forutsigbarhet for fosterforeldrene, og gir tidlig grunnlag for å bygge relasjon og skape godt samarbeid. I tillegg kan det gjøre sikringen av barnets beste mer omfattende da omsorgskommunen har mer kunnskap om hvilke områder som bør vektes mer eller mindre ved godkjenning av fosterhjem til barnets beste.

3.2.2 Press fra ulike hold

En annen årsak til mangelfull godkjenningsprosess kan være at barneverntjenesten føler seg presset til å gå med på familiens ønsker med tanke på fremtidig samarbeid og barneverntjenestens vektlegging av biologiske bånd og minste inngreps prinsipp (Backe-Hansen et al., 2013, s. 135). Respekten for privatlivet og familielivet ligger også på makronivå i vårt samfunn, dette kan gjøre det vanskelig å skulle blande seg inn i private forhold. Det er en balansegang å sette generelle krav til fosterforeldre opp mot barnets eller foreldrenes ønsker, og førende prinsipper i barnevernsarbeid. Feil vektlegging kan føre til feilplassering. Det biologiske prinsipp er førende i barnevernsarbeid, men skal aldri overgå prinsippet om barnets beste. Barneverntjenestens inngripen kan oppleves krenkende for slektsfosterforeldrene og påvirke videre samarbeid, men barneverntjenesten må på mest mulig skånsom måte sørge for at de tilegner seg tilstrekkelig grunnlag for å kunne vurdere slektsfosterhjemmet som barnets beste.

Barneverntjenestens tidspress og ressurser vil også spille en rolle på hvor grundig kartleggingsprosessen er. Tonheim et al. (2021) stiller spørsmålstegn ved om økende rekruttering i slekt og nettverk har bakgrunn i forskning eller bakgrunn i politiske føringer og økonomi (s. 34). I tillegg kan det være at slektsfosterhjem brukes hyppigere grunnet manglende alternativ. Dette kan også føre til feilplassering, barneverntjenesten bør vektlegge barnets beste i alle saker til tross for tidspress og manglende ressurser.

3.2.3 Sjekklistor og kartleggingsverktøy

Det er utarbeidet flere sjekklistor og kartleggingsverktøy ved utvelgelse av fosterfamilie til barn. Oslo kommune har utarbeidet en sjekklister for bruk ved kartlegging og godkjenning av slektsfosterhjem (Barne- og familieetaten, 2016, s. 3). Bruk av kartleggingsverktøy vil være til hjelp i utvelgelsen av fosterfamilie til barnet og det anbefales ytterligere etablering av dette, spesielt på områder knyttet til barnet (Backe-Hansen et al., 2013, s. 83; NOU 2018: 18, s. 103).

3.3 Informasjon og forberedelse i praksis

Informasjon og forberedelse er viktig både under godkjenningsprosessen, og etter godkjenning og plassering (Mehlbye, 2005, s. 59). Slektsfosterhjem er ofte rekruttert innenfra og vil dermed i flere tilfeller ha særlig behov for informasjon og bistand slik at plasseringen kan være til barnets beste, og slik at fosterforeldrene kan være forberedt på hva en fosterhjems plassering innebærer og krever. Nettverksmøter vil kunne sikre barnets kvalitet på mesonivå gjennom arbeid for gode relasjoner med felles mål på mikronivå. Ved god forberedelse kan man unngå feilplasseringer og minske risikoen for brudd (Bufdir, 2016; Rock et al., 2015, s. 196).

Til tross for betydningen av god forberedelse av slektsfosterforeldrene, som er understreket av Bufdir, viser forskning at brneverntjenesten svikter i oppgaven om å forberede slektsfosterforeldrene. Slektsfosterforeldre mangler informasjon om barnets tidligere opplevelser, barnets omsorgsbehov, fosterforeldrenes rettigheter og krav, og informasjon om mulig hjelp (Backe-Hansen et al., 2013, s. 137; Irizearry et al., 2016, s. 206; NOU 2018: 18, s. 103; Rock et al., 2015, s. 196; Sundt, 2012, ss. 37 og 45; Tonheim et al., 2021, s. 28). Etter fosterhjemsavtalen (2010) er dette områder fosterforeldrene har rett på informasjon om ved plasseringstidspunkt (s. 6). Det kan derimot være forskjellige grunner til at fosterforeldrene ikke mottar tilstrekkelig informasjon.

3.3.1 Taushetsplikt

En grunn til mangelfull informasjon kan være at slektsfosterforeldre ofte allerede har vært en del av barnets liv siden barndommen (Mehlbye, 2005, s. 38), og dermed har ofte slektsfosterforeldrene kunnskap om barnet på de fleste områder som forhistorie, helse, tilhørighet, utfordringer, ressurser og interesser. På bakgrunn av dette kan det være vurdert at ytterligere informasjon ikke er nødvendig. Dette kan også ha sammenheng med taushetsplikten etter bvl. § 6-7 da det er sårt å skulle utgi foreldrene til noen i deres nære nettverk. Dermed kan informasjon om forhistorie knyttet til foreldrene og tidligere hjelpetiltak muligens være utelatt i informasjonen. Det kan være vurdert i barnets interesser at slektsfosterforeldrene ikke mottar viss informasjon om barnets tidligere opplevelser med tanke på relasjonen mellom partene og videre samarbeid på mikronivå og mesonivå. Dette er en vurdering man må ta vedrørende informasjon til slektsfosterforeldre i alle saker.

3.3.2 Vansker med å komme i posisjon til barnet

Mangel på forberedelse knyttet til barnets omsorgsbehov og opplevelser kan også ses i sammenheng med Dimmen og Trædal (2013) sine funn om at saksbehandlere hadde vansker med å komme i posisjon til barnet, samt vansker med å tilegne seg tilstrekkelig informasjon om barnets synspunkt og opplevelser (s. 167). Barnet kan ha verdifull informasjon og synspunkter som det er nødvendig å få tak i for å kunne ta valg til barnets beste. Det er viktig å innhente informasjon både om barnet og barnets ønsker (Falch-Eriksen, 2018, s. 31; NOU 2018: 18, s. 103) slik at fosterforeldrene kan ivareta barnets behov og utføre omsorgsoppdraget tilstrekkelig.

3.3.3 Deltakelse i grunnleggende opplæring

Mangel på forberedelse knyttet til fosterforeldrenes rettigheter og krav, og informasjon om mulig hjelp, kan ses i sammenheng med at flere slektsfosterforeldre ikke gjennomfører PRIDE slekt og nettverk som inneholder flere områder slektsfosterforeldre uttrykker utfordringer og mangler på, herunder det ovennevnte. Samtidig skal fosterforeldrene ha mottatt informasjon om fosterhjemsavtalens innhold, Bufetats rolle og ansvar, kommunen(e)s ansvar og «Retningslinjer for fosterhjem» før plasseringen (fosterhjemsavtalen, 2010, s. 5). Dermed kan svikten antas å hovedsakelig ligge hos barneverntjenesten. Spesielt med bakgrunn i at barneverntjenesten ikke alltid legger til rette for at slektsfosterforeldre kan gjennomføre PRIDE kurs ved at barneverntjenesten ikke melder fra til Bufetat om fosterhjem de har rekruttert selv (NOU 2018: 18, s. 93).

Det har fra flere hold blitt anbefalt et krav til at fosterforeldrene skal gjennomgå grunnopplæring før barnet flytter inn eller kort tid at barnet flyttet inn (Barne- og familiedepartementet, 2015, s. 60; Sundt, 2012, s. 54). Stortinget sluttet seg til dette, jf. Innst. 318 S (2015-2016). Fra 01.01.2022 trer følgende lov i kraft «Fosterforeldre skal gjennomføre opplæring før barnet flytter inn. Opplæringen skal være i tråd med nasjonale faglige anbefalinger» (Endr. i forskrift om fosterhjem, 2021, § 3 tredje ledd). Dette kan medføre bedre forberedelse av slektsfosterforeldre i fremtiden, men er fremdeles avhengig av at barneverntjenesten oppfyller sitt ansvar.

3.4 Oppfølging i praksis

Bufdir (2016) sier at «Gevinsten [av slektsfosterhjem] er [...] avhengig av at familiene gis tilpasset støtte og oppfølging». Fra 01.01.2022 vil barneverntjenesten ha fullt oppfølgingsansvar av fosterhjemmet når det gjelder råd, veiledning og støtte under hele plasseringsperioden tilpasset den enkelte fosterfamilie (Endr. i forskrift om fosterhjem, 2021, § 7 annet ledd). Det er flere barneverntjenester som følger opp fosterhjem etter minimumskravet, dette vil sjeldent være tilstrekkelig da man må vie barnets særskilte behov ekstra oppmerksomhet (Barne- og familiedepartementet, 2006, s. 45).

Oppfølging innebærer å hjelpe og støtte barnet og fosterforeldrene, samt å iverksette nødvendige tiltak for at fosterhjemspllasseringen skal fungere etter sitt formål (Barne- og familiedepartementet, 2004, s. 13; Bufdir, 2016). Ved oppfølgingen skal barnets omsorgsplan benyttes for å eventuelt kunne gjøre justeringer i omsorgssituasjonen (BFD, 2016, ss. 72 og 73). I tillegg er samtaler med barnet, barnets foreldre og slektsfosterforeldrenes biologiske barn nødvendig for å sikre dette.

Flere studier og undersøkelser viser behov for bedre oppfølging av slektsfosterforeldre da det er mangelfullt den dag i dag (Backe-Hansen, 2013, s. 126). Helsetilsynet (2015) fant svikt i alle ledd når det gjelder barneverntjenestens oppfølging av fosterhjem. God oppfølging er viktig for å skape trygghet for barna og fosterfamiliene (NOU 2018: 18, s. 57), og god kontakt og godt samarbeid mellom saksbehandler og fosterhjem er vesentlig for å forebygge utilsiktede flyttinger og for at fosterforeldrene skal kunne stå i oppdraget (BFD, 2016, s. 73; BFD, 2006, s. 45; Rock et al., 2015, s. 196; Sundt, 2012, s. 43). Dette understreker i mesonivået hvordan relasjoner utenfor barnet påvirker barnet, nettopp forholdet mellom barneverntjenesten og slektsfosterforeldrene. Samarbeid mellom barneverntjenesten og slektsfosterforeldrene vil på mesonivå være av stor betydning for barnets utvikling og trivsel i fosterhjemmet, og omsorgen barnet mottar på mikronivå. Mangelfull opplæring kan bunne i flere forhold som skal drøftes nedenfor.

3.4.1 Saksbehandleres tilnæringsmåte

Mangelfull oppfølging kan ses i sammenheng med Dimmen og Trædal (2013) sine funn om at saksbehandlere kan ha utfordringer knyttet til tilnæringsmåten overfor slektsfosterhjem, dette fordi slektsfosterhjem er i grenseoppgangen mellom det private og det offentlige.

Plasseringen kan bli sett på som et familieanliggende som gjør det utfordrende for saksbehandlerne å finne og definere ansvarsområder og grenseoppganger (Dimmen & Trædal, 2013, s. 170). Dette gjør at saksbehandlere kan anta at slekta ordner opp selv i konfliktene og situasjonene som kan oppstå (Dimmen & Trædal, 2013, s. 166). Med bakgrunn i fosterhjemsavtalen og lovverket har fosterforeldrene krav på nødvendig støtte, veiledning og bistand fra barneverntjenesten, på lik linje som nøytrale fosterforeldre. Dersom dette er et generelt synspunkt blant saksbehandlere er det bekymringsfullt da dette tilsier at flere slektsfosterfamilier ikke mottar den bistanden, veiledningen og støtten som de har behov for. Et annet synspunkt knyttet til saksbehandleres tilnærming til slektsfosterhjem er en opplevelse av at de utdaterte holdningene om sosial arv henger igjen (Haaland, 2014, s. 6; Mehlbye, 2005, s. 9; Tonheim et al., 2021, s.29).

NOU 2018: 18 understreker at selv om fosterhjem skal anses som familie så kan man ikke glemme at fosterhjem skiller seg fra andre familier og kan ha behov for tilpasset støtte og hjelp (s. 9). Dette gjelder også slektsfosterhjem, og dermed kan ikke saksbehandlere begrense eget handlingsrom ved å anse slektsfosterhjem som et familieanliggende.

3.4.2 Ressurser og tid

Mangelfull oppfølging kan også ses i sammenheng med barneverntjenestens manglende ressurser og tid til å utføre alle lovpålagte oppgaver. Det er ingen hemmelighet at saksbehandlere ofte er preget av dårlige arbeidsvilkår og underbemanning som påvirker saksbehandling og kvalitetssikring. Dette belyses i flere debatter og avisinnlegg fra saksbehandlere i feltet, og bekreftes av Backe-Hansen et al. (2013, s. 154) og Helsetilsynet (2015, s. 15). Helsetilsynet (2015) fant at halvparten av barneverntjenestene i deres utvalg ikke oppfyller minimumskravet til oppfølging, hos noen var dette bestemt på ledelsesnivå for å frigjøre ressurser til annet arbeid (s. 15). Dette er alvorlige lovbrudd og dårlig sikring av barnets beste, dette gjør også at flere barn ikke får mulighet til å medvirke i sin livssituasjon. Dette vil være negativt for barnet på alle områder ut fra Bronfenbrenners modell. På mikronivå kan slektsfosterforeldrene gi utilstrekkelig omsorg og på mesonivå preges barnet av dårlig samarbeid mellom barneverntjenesten og saksbehandler. Videre på eksonivå preges barnet av ledelsen i barneverntjenesten sine endringer i barneverntjenestens arbeid og organisering. På makronivå blir barnet tilført nye verdier som ikke er hensiktsmessig for utviklingen. Slik kan barnet for eksempel utvikle en sterk mistillit til barneverntjenesten og

velferdstjenestene, som igjen vil påvirke all samhandling på mikronivå, mesonivå og eksonivå.

3.5 Forutsetninger for god oppfølging

Fosterhjems plasseringen påvirkes av forhold ved barnet, familien, fosterfamilien, nærmiljøet og barneverntjenesten. Barnet påvirkes negativt dersom deler av systemet ikke fungerer tilfredsstillende, spesielt om barnet ikke skjermes fra svikten (BFD, 2006, s. 45). Dette understreker viktigheten av barneverntjenestens oppfølgingsansvar i fosterhjemmet. På mesonivå vil barnet påvirkes av barneverntjenestens samarbeid og bistand til fosterforeldrene, barnet vil også påvirkes direkte på mikronivå gjennom egen kontakt med barneverntjenesten og slektsfosterforeldrene, herunder omsorgen fosterforeldrene gir. Et felles mål mellom barneverntjenesten og slektsfosterforeldrene på mikronivå er viktig for barnets utvikling og kvalitet på alle nivå. Dermed er det viktig at fosterhjemmet får god oppfølging og at barneverntjenesten utvikler en god relasjon og et godt samarbeid med fosterforeldrene.

3.5.1 Faglig kompetanse

I bunn og grunn forutsetter god oppfølging at saksbehandler har faglig kompetanse som omhandler evne til å forstå og forholde seg til kravene som saksbehandler møter i yrkessammenheng (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 9). Dette forutsetter relasjonskompetanse og handlingskompetanse. Relasjonskompetanse innebærer å kunne forstå den andre, kommunisere slik at det gir mening og ikke krenke den andre. I arbeid med andre mennesker skal man ivareta de andres interesser og behov (Røkenes & Hanssen, 2012, ss. 9-10). I barnevernsarbeid må man arbeide for dette så langt det er mulig ut fra barnets beste. Videre forutsetter relasjonskompetanse å kunne etablere en relasjon, vedlikeholde den og avslutte den, og i tillegg situasjonsforståelse, kulturell sensitivitet, selvinnsikt og empatisk holdning (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 10). Handlingskompetanse innebærer kunnskap og kompetanse for å kunne gjøre noe med eller for den andre (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 11). For å kunne jobbe forsvarlig innen barnevernsfeltet der man har såpass stor påvirkningsmakt og definisjonsmakt overfor andre menneskers liv er slike kompetanser nødvendig.

3.5.2 Fast saksbehandler

Flere slektsfosterforeldre i Sundt (2012) sin studie forteller at manglende bistand og oppfølging skaper utfordringer rundt samarbeid, ofte knyttet til at saksbehandler er

fraværende (Sundt, 2012, s. 44). Hyppig saksbehandlerbytte eller fraværende saksbehandler preger tryggheten mellom saksbehandler og fosterforeldre, og dermed informasjonsdelingen (Backe-Hansen et al., 2013, s. 152). Det kan ta opp til to år før fosterforeldre begynner å dele informasjon tilknyttet barnet (Irizarry et al., 2016, s. 208). Dette er i samsvar med funnene i NOU 2018: 18 (s. 12). Dette understreker viktigheten av fast og stabil saksbehandler for god oppfølging, og at saksbehandler og fosterforeldrene møtes såpass ofte at de blir kjent med hverandre og kan utvikle en åpen og tillitsfull relasjon slik at barneverntjenesten kan gi den støtten fosterhjemmet har behov for (Backe-Hansen et al., 2013, s. 150).

3.5.3 Utvikle god relasjon

Slektsfosterforeldrene kan ofte være sterkt preget av situasjonen med vanskelige følelser som skyld, skam og sorg, i tillegg kan flere ha dårlige erfaringer med hjelpeapparatet og dermed manglende tillit (Irizarry et al., 2016, s. 206; Sundt, 2012, s. 32; Tonheim et al., 2021, s. 29). Slik vil saksbehandlers fremgangsmåte i møte med slektsfosterforeldrene ha stor betydning for samarbeidet og informasjonsflyten de mellom, og dermed oppfølgingen fosterfamilien og barnet får. En god start kan være å gi fosterforeldrene anledning til å prate om følelser og opplevelser knyttet til situasjonen, og knyttet til tidligere erfaringer. Slik vil fosterforeldrene også oppleve seg anerkjent og respektert som er grunnleggende i arbeid med andre mennesker. Betydningen av å bli lyttet til, anerkjent og respektert er understreket av slektsfosterforeldre selv i studier (Irizarry et al., 2016, ss. 208 og 210; Sundt, 2012, ss. 39 og 43). Saksbehandlers faglige kompetanse, engasjement og tilgjengelighet er også av betydning da dette skaper trygghet (Sundt, 2012, s. 43).

Saksbehandlers maktposisjon kan være truende for slektsfosterforeldrene og saksbehandler bør være bevisst den assymetriske relasjonen (Holtan et al., 2020, s. 83). Manglende tillit og relasjon til saksbehandler kan gjøre at fosterforeldrene tilbakeholder informasjon om barnet ut fra frykt for konsekvensene (Mehlbye, 2005, s. 60; Sundt, 2012, s. 34; Tonheim et al., 2021, s. 29). Dermed er det viktig at saksbehandler går inn i relasjonen med mål om dialog, gjensidig forståelse, medvirkning og tillitsbygging (Holtan et al., 2020, s. 85), og jobber for å bli tilnærmet likestilt i relasjonen i arbeidet for barnets beste. Det er også viktig at barneverntjenesten er på tilbudssiden og gir god informasjon om mulig hjelp og bistand.

En god relasjon mellom saksbehandler og fosterforeldrene gjør at fosterhjemmet oppleves trygt og stabilt for barnet, og slik kan man identifisere barnets og fosterforeldrenes behov. Noe av det viktigste saksbehandler kan gjøre for å oppnå godt samarbeid er å være respektfull, anerkjennende, gi god informasjon, være tilgjengelig og unngå saksbehandlerbytte. Samarbeidets betydning for barnet er et vesentlig argument for at saksbehandler skal arbeide mot dette målet i alle faser av fosterhjemsarbeidet og sikre god oppfølging. Det er foreslått en plikt for barneverntjenesten til å samarbeide med fosterforeldre (NOU 2018: 18, s. 152). Med bakgrunn i samarbeidets betydning for barnet kan en slik plikt gjøre at saksbehandlere blir mer bevisst egen rolle i samarbeid med fosterforeldre til barnets beste. Dette kan også gjøre at fosterforeldre opplever forholdet mellom dem selv og barneverntjenesten mer likestilt, og gjøre at de tør å komme med rimelige krav og behov.

3.5.4 Hjelpemidler og kvalitetssikring

Bufdir (2017a) er i gang med å etablere et felles nasjonalt kvalitetssystem for å sikre bedre kvalitet ved barneverntjenestens arbeid med, og oppfølging av, blant annet fosterhjem. Et slikt fagsystem alene vil derimot ikke løse alle dagens utfordringer knyttet til oppfølgingen. Guider og sjekklister for rekruttering, oppfølging og kvalitetssikring av slektsfosterhjem er etablert og kan være nyttige verktøy ved vurdering av, og bistand til, slektsfosterhjem til det beste for barnet (Haaland, 2014; BFD, 2006, ss. 50-53).

Andre interessante tanker

Avslutningsvis anbefales det å ta en titt på følgende funn som det ikke er blitt rom for å drøfte i oppgaven. Holtan et al. (2020) argumenterer for at barneverntjenestens institusjonalisering, involvering og sosiale kontroll over slektsfosterforeldre ikke er til barnets beste. Holtan et al. (2020) mener det er behov for å tilrettelegge for at slektsfosterfamilier kan ta vare på barnet uten barnevernets innblanding (s. 136). Tonheim et al. (2021) foreslår at barnet plasseres hos slekt som en beredskapsplassing mens opplæringen og forberedelsen av fosterforeldrene pågår. Her vil opplæringen brukes som kartleggingsområder for videre oppfølging og bidra til en mer helhetlig godkjenningssprosess. I tillegg vil det gi slektsfosterforeldrene lengre betenkningstid og eventuelt barneverntjenesten tid til å finne egnet fosterhjem (s. 35).

4.0 Avslutning

Litteraturgjennomgangen og drøftingen viser at slektsfosterhjem er et komplekst felt å jobbe innen. Slektsfosterhjem kan være et gode for mange barn da det vil gi tilnærmet normal oppvekst og mulighet til å opprettholde relasjoner til familiemedlemmer og nettverk, men for å kunne sanke alle gevinster av et slektsfosterhjem er det nødvendig at man som barnevernsarbeider er bevisst slektsfosterhjems unike rolle, ståsted og behov. Å bli fosterforelder for noen i familien sitt barn kan være en stor belastning både for familien som helhet og for individene innad i familien. Det kan by på store utfordringer som lojalitetskonflikt, rollekonflikt og tap av nettverk. Slektsfosterhjem krever noe annet enn nøytrale fosterhjem, og ivaretagelse av barnets beste ved slektsplasseringer krever oppmerksomme samarbeidspartene i barneverntjenesten som er bevisst utfordringsområdene.

I oppgaven har jeg forsøkt å svare på hvordan barneverntjenesten kan sikre at slektsfosterhjem er til barnets beste. Det viser seg at dette krever mye av den enkelte arbeider når det gjelder tid, ressurser og faglig kompetanse. Funnene viser at barneverntjenesten svikter i å sikre barnets beste ved de fleste slektsplasseringer når det gjelder kartlegging, godkjenning, forberedelse, opplæring og oppfølging. Det er fremgående at barneverntjenesten ikke oppfyller sitt ansvar i henhold til lov eller medmenneskelighet. Mangelfull sikring av barnets beste i slektsfosterhjem må ses i lys av byråkratiske føringer, begrensninger og arbeidsvilkår som igjen påvirker ressurser, bemanning og tid. Barneverntjenesten kan ikke bevare sin samfunnsoppgave under slike pressede forhold.

Hovedfunnene er at gode arbeidsvilkår vil bidra til at saksbehandlere kan ivareta sine oppgaver og sikre barnets beste gjennom tid og ressurser til å kartlegge, godkjenne og følge opp det enkelte slektsfosterhjem ut i fra fosterhjemmets behov. Frigjøring av tid og ressurser vil gi den enkelte saksbehandler mulighet til å etablere bedre relasjon, kontakt og samarbeid med slektsfosterhjemmene som vil bidra til informasjonsflyt mellom partene. Dette vil også gi barneverntjenesten bedre grunnlag for å sette inn tiltak og støtte, og gjøre plasseringen stabil, trygg og forutsigbar for barnet.

I bunn og grunn kan man si at barneverntjenesten kan sikre at slektsfosterhjem er til barnets beste gjennom helhetlige godkjenningsprosesser og godt samarbeid med

slektsfosterforeldrene, og at dette forutsetter at saksbehandlere har arbeidsvilkår å jobbe ut fra som ivaretar dette målet i tråd med lovverk og anbefalinger.

Anvendelse og videre etablering av ulike verktøy og hjelpemidler ved kartlegging, valg av fosterhjem, godkjenning av fosterhjem og oppfølging av fosterhjem tilpasset slektsfosterhjem kan bidra til sikring av barnets beste og bedre kvalitetssikring av arbeidet.

Fosterhjem, og herunder slektsfosterhjem, er et felt i endring. Dette fremheves gjennom nye lovverk og økt fokus på slektsfosterhjem. Likevel er det behov for ytterligere forskning på dette området videre, spesielt i Norge. Forskning på hva som gjør at slektsfosterhjem er til barnets beste, og hva disse hjemme har behov for bør tydeliggjøres gjennom flere og større studier. Det bør også bli økt fokus på å forberede saksbehandlere på arbeid med slektsfosterhjem. Helhetsperspektiv i arbeid med slektsfosterhjem er avgjørende for å forstå hvordan alle arenaer og personer i barnets liv påvirker barnets utvikling, dette kan bidra til økt sikring av barnets beste i slektsfosterhjem.

Referanseliste

Andersen, S. H. & Fallesen, P. (2015). Family matters? The effect of kinship care on foster care disruption rates. *Child Abuse & Neglect*, 48, 68-79. Hentet fra <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.06.005>

Backe-Hansen, E., Havik, T. & Grønningseter, A. B. (2013). *Fosterhjem for barns behov: rapport fra fireårig forskningsprogram* (NOVA nr.16/13) Hentet fra <https://hdl.handle.net/20.500.12199/5066>

Barnekonvensjonen. (2003). *FNs konvensjon om barnets rettigheter: Vedtatt av De Forente Nasjoner den 20. november 1989, ratifisert av Norge den 8. januar 1991: Revidert oversettelse mars 2003 med tilleggsprotokoller* (LOV-1999-05-21-30). Hentet fra <https://lovdata.no/lov/1999-05-21-30>

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2010). Fosterhjemsavtalen. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barnevern/2011/fosterhjemsavtalen2011.pdf>

Barnelova. (1981). Lov om barn og foreldre (LOV-1981-04-08-7). Hentet fra <https://lovdata.no/lov/1981-04-08-7>

Barne- og familiedepartementet. (2017). *Endringer i barnevernloven (barnevernsreform)*. (Prop. 73 L (2016-2017)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-73-l-20162017/id2546056/?ch=1>

Barne- og familiedepartementet. (2016). *Trygghet og omsorg – Fosterhjem til barns beste*. (Meld. St. 17 (2015-2016)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/aca456569b1d41e9abd37a2a8038637e/no/pdfs/stm201520160017000dddpdfs.pdf>

Barne- og familiedepartementet. (2006). *Rutinehåndbok for kommunenes arbeid med fosterhjem*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/q-1102-rutinehandbok-for-kommunenes-arbe/id451231/>

Barne- og familiedepartementet. (2004) *Retningslinjer for fosterhjem*. (Rundskriv Q-1072B).

Hentet fra

<https://www.bufdir.no/bibliotek/RettsdataStartPage/Rettsdata/?grid=gRSz20Qz2D1072z20B>

Barne- og familieetaten. (2016). *Veileder for rekruttering og godkjenning av slektsfosterhjem*.

Hentet fra

https://www.bufdir.no/globalassets/global/nbbf/fosterhjem/veileder_for_rekruttering_og_godkjenning_av_slektsfosterhjem.pdf

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2020, 17.november). Barn i fosterhjem. Hentet fra

https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barn_og_unge_med_tiltak_fra_barnevernet/barn_i_fosterhjem/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2017a, 20.september). Kvalitetssystem. Hentet

07.05.2021 fra

https://bufdir.no/Barnevern/Kompetansesatsing_kommunalt_barnevern/Kvalitetsutvikling_i_barnevernstjenestene/Kvalitetssystem/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2017b, 11.mai). PRIDE grunnkurs for fosterhjem i barnets familie og nære nettverk. Hentet 07.05.2021 fra

https://www.bufdir.no/Fosterhjem/Hvordan_bli_fosterhjem/Delta_pa_kurs/PRIDE_grunnkurs_for_slekt_og_netverk/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2016, 14.mars). Krav til kommunens

saksbehandling (4 anbefalinger). Hentet fra

https://www.bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/Fosterhjem/fosterhjemplassering_slekt_netverk/Krav_til_kommunens_saksbehandling_4_anbefalinger/

Barnevernloven. (1992). Lov om barneverntjenester (LOV-1992-07-17-100). Hentet fra

<https://lovdata.no/lov/1992-07-17-100>

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Hentet fra

http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=282631&site=ehost-live&ebv=EB&ppid=pp_88

Bunkholdt, V. & Kvaran, I. (2015). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid* (1. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk

Dimmen, S. A. & Trædal, F. (2013). Fosterhjemsplassing i slekt og nettverk – handlingsrom og dilemmaer. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 90(03), 158-173. Hentet fra https://www.idunn.no/tnb/2013/03/fosterhjemsplassing_i_slekt_og_nettnetk_-_handlingsrom_o

Endr. I forskrift om fosterhjem. (2021). Forskrift om endring i forskrift om fosterhjem (FOR-2021-04-06-1070). Hentet fra <https://lovdata.no/forskrift/2021-04-06-1070>

Falch-Eriksen, A. (2018). *Stabilitet i fosterhjem. Internasjonal forskning om barnets behov for trygghet og forutsigbarhet* (NOVA 2018:4). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/86217c9889cb4e0f9cb1fd1956719c15/nettutgave-nova-rapport-4-2018-desember-2018.pdf>

Familie- og kulturkomiteen. (2016). *Innstilling fra familie. Og kulturkomiteen om Trygghet og omsorg. Fosterhjem til barns beste*. (Innst. 318 S (2015-2016)). Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2015-2016/inns-201516-318/?lvl=0#a1.7>

Farmer, E. (2010). What Factors Relate to Good Placement Outcomes in Kinship Care? *British Journal of Social Work*, 40(2), 426-444. Hentet fra <http://web.b.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=0&sid=53558782-d6fa-442c-8a40-395d7304356f%40sessionmgr103&bdata=JnNpdGU9ZWwhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#AN=51493951&db=sxi>

Farmer, E. (2009). How do placements in kinship care compare with those in non-kin foster care: placement patterns, progress and outcomes? *Child and Family Social Work*, 14(3), 331-342. Hentet fra <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2008.00600.x>

Forskrift om fosterhjem. (2003). *Forskrift om fosterhjem* (FOR-2003-12-18-1659). Hentet fra <https://lovdata.no/forskrift/2003-12-18-1659>

Forskrift om nasjonal retningslinje for barnevernspedagogutdanning. (2019). *Forskrift om nasjonal retningslinje for barnevernspedagogutdanning* (FOR-2019-03-15-398). Hentet fra <https://lovdata.no/forskrift/2019-03-15-398>

Fyrand, L. (2016). *Sosialt nettverk: teori og praksis* (3. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Grunnloven. (1814). Kongeriket Norges Grunnlov (LOV-1814-05-17). Hentet fra <https://lovdata.no/lov/1814-05-17>

Haaland, B. H. (2014). Kunnskapsgrunnlag for rekruttering i slekt og nettverk. Hentet 07.05.2021 fra <https://www.bufdir.no/globalassets/global/fosterhjem/bergen/retningslinjer-slekt-og-nettverk/veileder-for-rekruttering-i-slekt-og-nettverk.pdf>

Helsetilsynet. (2015). Bare en ekstra tallerken på bordet? – Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2013 og 2014 med kommunenes arbeid med oppfølging av barn som bor i fosterhjem. Hentet fra https://www.helsetilsynet.no/globalassets/opplastinger/publikasjoner/rapporter2015/helsetilsynetrapport1_2015.pdf

Holtan, A., Thørnblad, R. & Skoglund, J. (2020). *Slektsfosterhjem. Mellom barnevern og familie* (1.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk

Håkonsen, K. M. (2014). *Psykologi og psykiske lidelser* (5. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk

Irizarry, C., Miller, K. & Bowden, M. (2016). Kinship care: Child safety or easy option? Staff and carers' perspectives. *Journal of Family Social Work*, 19(3), 199-219. Hentet fra <https://doi.org/10.1080/10522158.2016.1187699>

Mehlbye, J. (2005). Slægtsanbringelse – det bedste for barnet? Hentet fra <https://www.vive.dk/media/pure/9530/2056760>

NOU 2018: 18. (2018). *Trygge rammer for fosterhjem*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/cfec9a0ff1f3471891656e1ce9dbd2ff/no/pdfs/nou201820180018000dddpdfs.pdf>

NOU 2012: 5. (2012). *Bedre beskyttelse av barns utvikling*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/e212cdbe211d4e699983049c3070870e/no/pdfs/nou201220120005000dddpdfs.pdf> Tips fra veileder.

O'Brien, V. (2012). The Benefits and Challenges of Kinship Care. *Child Care in Practice*, 18(2), 127-146. Hentet fra <https://doi.org/10.1080/13575279.2012.657610>

Rock, S., Michelson, D., Thomson, S. & Day, C. (2015). Understanding Foster Placement Instability for Looked After Children: A Systematic Review and Narrative Synthesis of Quantitative and Qualitative Evidence. *British Journal of Social Work*, 45(1), 177-203. Hentet fra <https://doi.org/10.1093/bjsw/bct084>

Røkenes, O. H. & Hanssen, P-H. (2012). *Bære eller bryte: kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker* (3. utg.). Bergen: Fagbokforlaget

Sundt, H. (2012). *Slektsfosterhjem i Norden – opplæring og oppfølging*. Hentet fra https://www.fosterhjemsforening.no/wp-content/uploads/2015/06/Slektsfosterhjem_NORDEN_19-11-2012.pdf

Thørnblad, R. & Holtan, A. (2011). Oppvekst i slektsfosterhjem: unge voksne fosterbarns familieforståelser. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 11(1), 49-67. Hentet fra <https://journals.oslomet.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/1037/917>

Tonheim, M., Iversen, A. C. & Grønn-Jensen, L. (2021). «Redde for å miste, redde for å kreve, redde for å være vanskelige»: Relasjonen mellom barneverntjenesten og slektsfosterhjem. *Tidsskriftet Norges Barnevern* 98(01), 20-39. Hentet fra <https://www.idunn.no/tnb/2021/01/redde-for-aa-miste-redde-for-aa-creve-redde-for-aa-vaere-van>

